

การศึกษาสภาพ ความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม
ตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมและผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบล
และหมู่บ้านจังหวัดกาญจนบุรี

นายชวลิต โชติวิเชียร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา ภาควิชาโสตทัศนศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-332-101-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF STATE, NEEDS AND PROBLEMS CONCERNING MEDIA UTILIZATION
FOR CULTURAL DISSEMINATION ACCORDING TO THE OPINIONS OF CULTURAL
DISSEMINATING OFFICERS AND LOCAL LEADERS IN DISTRICTS AND VILLAGES,
CHANGWAT KANCHANABURI

Mr. Chavalit Chotivicheian

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Audio - Visual Communications

Department of Audio - Visual Education

Graduate school

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-332-101-2

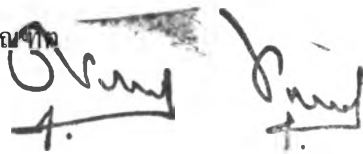
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาสภาพ ความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่
วัฒนธรรมตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมและ
ผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านจังหวัดกาญจนบุรี

โดย นายชวลิต โชติวิเชียร

ภาควิชา โสตทัศนศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประศักดิ์ หอมสนิท

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.วชิราพร อังกรวิยโกศล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประศักดิ์ หอมสนิท)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง)

.....กรรมการ
(นายสมยศ สิงห์คำ)

ชวลิต โชติวิเชียร : การศึกษาสภาพ ความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อการ
เผยแพร่วัฒนธรรมตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานวัฒนธรรมและผู้นำท้องถิ่น
ในระดับตำบลและหมู่บ้านจังหวัดกาญจนบุรี (A STUDY OF STATE, NEEDS AND
PROBLEMS CONCERNING MEDIA UTILIZATION FOR CULTURAL DISSEMINATION
ACCORDING TO THE OPINIONS OF CULTURAL DISSEMINATING OFFICERS AND LOCAL
LEADERS IN DISTRICTS AND VILLAGES, CHANGWAT KANCHANABURI) อ.ที่ปรึกษา :
ผศ.ดร.ประศักดิ์ หอมสนิท, 134 หน้า ISBN 974-332-101-2

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อ
เพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรมตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานวัฒนธรรม และผู้นำท้องถิ่นใน
จังหวัดกาญจนบุรี สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรมที่ศึกษาได้แก่ สื่อบุคคล สื่ออาคารสถานที่ และสื่อ
กิจกรรม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรม จำนวน 30 คน และ
ผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านของจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 270 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพ : เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมในองค์กร เครือญาติทางวัฒนธรรมมี
ส่วนร่วมในการวางแผน คัดเลือกสื่อบุคคลโดยหน่วยงานที่ทำหน้าที่เผยแพร่วัฒนธรรม คัดเลือกอาคาร
สถานที่ที่มีอยู่ในท้องถิ่น มีการใช้พระภิกษุสงฆ์และครูอาจารย์ในสถานศึกษา ใช้วัดหรือศาสนสถาน
และสถานศึกษา ใช้การประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชน และประเมินผลงานเผยแพร่โดยประชาชนและ
เจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน

ผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านให้ผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่วัฒนธรรม
ของหน่วยงานในระดับอำเภอ และคณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการวางแผน คัดเลือกสื่อโดยใช้
มติของที่ประชุม ความต้องการของประชาชน และผลการประเมิน ใช้ครูและพระภิกษุสงฆ์เป็นสื่อบุคคล
ใช้สถานศึกษาและวัดหรือศาสนสถาน ใช้การประชุมสัมมนาการแก้ปัญหาสังคม และการประชุมเชิง
ปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ ประเมินผลงานเผยแพร่โดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน

2. ความต้องการ : เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมต้องการสื่อบุคคลประเภท
ปราชญ์ท้องถิ่นและผู้นำทางประเพณี และต้องการสื่อกิจกรรมประเภทการฝึกอบรม

ผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบล และหมู่บ้าน ต้องการสื่อบุคคลประเภทปราชญ์ท้องถิ่น และ
ต้องการสื่อกิจกรรมประเภทการฝึกอบรม

3. ปัญหา : เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมระบุว่ามีปัญหาเกี่ยวกับชาวบ้านไม่
ให้ความร่วมมือในการสำรวจสื่อบุคคล ไม่มีบุคลากรเพียงพอในการจัดสื่ออาคารสถานที่ให้พร้อมที่จะป
ฏิบัติการเผยแพร่วัฒนธรรม และไม่ได้นำผลสรุปการประเมินผลการใช้สื่อกิจกรรมของทุกฝ่ายมาใช้เป็น
ข้อมูลในการวางแผน

ผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านระบุว่าไม่มีการฝึกอบรมให้สื่อบุคคลมีความรู้ใน
การถ่ายทอดเนื้อหาทางวัฒนธรรม อาคารสถานที่ที่มีอยู่ไม่เหมาะสมกับการจัดนิทรรศการเผยแพร่
วัฒนธรรม และงบประมาณมีไม่เพียงพอกับการใช้สื่อกิจกรรมเผยแพร่วัฒนธรรม

ภาควิชา ..... ใส่ดทัศนศึกษา
สาขาวิชา ..... ใส่ดทัศนศึกษา
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนักด .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C843357 : MAJOR AUDIO-VISUAL COMMUNICATIONS

KEY WORD : MEDIA/ CULTURAL DISSEMINATION/ KANCHANABURI

CHAVALIT CHOTIVICHEIAN : A STUDY OF STATE, NEEDS AND PROBLEMS CONCERNING MEDIA UTILIZATION FOR CULTURAL DISSEMINATION ACCORDING TO THE OPINIONS OF CULTURAL DISSEMINATING OFFICERS AND LOCAL LEADERS IN DISTRICTS AND VILLAGES, CHANGWAT KANCHANABURI : THESIS-ADVISOR : ASST. PROF.DR. PRASAK HOMSANIT, Ed. D. 134 pp. ISBN 974-332-101-2

The purpose of the research was to study state, needs and problems concerning media utilization for cultural dissemination according to the opinions of cultural disseminating officers and local leaders in districts and villages in Changwat Kanchanaburi. Media for cultural dissemination included in the study were personal media, setting media and activity media. The samples of the research comprised of 30 cultural disseminating officers and 270 local leaders in districts and villages in Changwat Kanchanaburi.

The research findings were :

1. State : the cultural disseminating officers had cultural kinship organizations participate in planning; select personal media by cultural disseminating offices; select settings within districts; use monks and teachers in educational institutions; use temples and educational institutions; publicize by mass media and evaluate cultural disseminating tasks by people and officers.

The local leaders in districts and villages had experts in villages, cultural officers in amphur and village committee participate in planning, select media by committee making decision, people's needs and evaluation report; use teachers and monks as personal media; use educational institutions and temples; use seminar for solving social problems; use workshop for career development; and conduct evaluation by officers.

2. Needs : the cultural disseminating officers needed local wisemen and cultural leaders for personal media and needed training for activity media.

The local leaders in districts and villages needed local wisemen for personal media and needed training for activity media.

3. Problems : the cultural disseminating officers mostly had problems concerning local people did not cooperate in surveying personal media; unavailability of officers in preparation of settings for cultural disseminating activities; and didn't use evaluation report of activity media for planning.

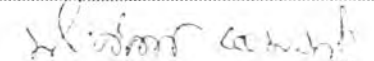
The local leaders in districts and villages mentioned the problems concerning the lack of training in the topic "knowledge in disseminating cultural content" for personal media; unavailability of settings for exhibitions; and not enough budget for cultural disseminating activities.

ภาควิชา..... โสตทัศนศึกษา

สาขาวิชา..... โสตทัศนศึกษา

ปีการศึกษา..... 2541

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ ก็ด้วยความเมตตาเป็นอย่างสูงยิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประศักดิ์ หอมสนิท อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.อรจริย์ ฅน ตะกั่วทุ่ง ที่ท่านได้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา คำกระตุ้นเตือน งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จ

นอกจากนี้ก็ได้รับขวัญ และกำลังใจ จากคณาจารย์ภาคโสตทัศนศึกษาทุกท่าน โดยเฉพาะท่านรองศาสตราจารย์ วิรุฬห์ ลีลาพฤทธิ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเชาว์ เนตรประเสริฐ ตลอดจนรุ่นพี่ๆ ทุกคน ที่คอยไต่ถาม สารทุกข์ สுகดิบ ความก้าวหน้าของงานวิจัย โดยเฉพาะรุ่นพี่ที่มีชื่อว่า ท่านอาจารย์ ดร.บุษยามา สารียา (อดีต)หัวหน้าภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร พี่สมยศ สิงห์คำ (ปัจจุบัน)ผู้อำนวยการกองประชาสัมพันธ์ กระทรวงศึกษาธิการ ดร.บูรพาทิศ พลอยสุวรรณ และอาจารย์พีระพล แพนนอม ที่มาให้กำลังใจอย่างใกล้ชิด

ขอขอบพระคุณท่านศึกษานิเทศก์อำเภอ และท่านผู้ช่วยศึกษานิเทศก์อำเภอ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในสำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอทุกคนและทุกอำเภอในจังหวัดกาญจนบุรี ที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

ขอกราบขอบพระคุณท่านอีกหลายท่านที่ไม่ประสงค์จะให้เอ่ยนาม แต่มีส่วนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้

ถ้างานวิจัยนี้เกิดประโยชน์ ขอให้ผลบุญที่บังเกิด จงประสบกับบุคคลทั้งหมดที่มีส่วนร่วม...เทอญ...

ชวลิต โชติวิเชียร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	9
2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง.....	11
การใช้สื่อเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรม.....	11
การจำแนกประเภทสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่วัฒนธรรม.....	13
ขั้นตอนการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม.....	20
ข้อคำนึงในการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม.....	23
ความต้องการในการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม.....	24
ความหมายของวัฒนธรรมในรูปแบบของสังคมไทย.....	26
การกำหนดกรอบเนื้อหาของวัฒนธรรม.....	28
โครงสร้างพื้นฐานทางวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี.....	32
โครงสร้างเครือข่ายการดำเนินงานวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค.....	35
กรอบและทิศทางการดำเนินงานวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรี.....	38
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	39
สรุปแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40

3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	43
	การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	43
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	45
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	47
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
	ตอนที่1 การวิเคราะห์สภาพการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม.....	51
	ตอนที่2 การวิเคราะห์ความต้องการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม.....	65
	ตอนที่3 การวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม.....	75
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	83
	สรุปผลการวิจัย.....	83
	อภิปรายผลการวิจัย.....	86
	ข้อเสนอแนะ.....	90
	ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	90
	รายการอ้างอิง.....	92
	ภาคผนวก ก.....	96
	ภาคผนวก ข.....	122
	ภาคผนวก ค.....	124
	ประวัติผู้วิจัย.....	134

สารบัญดาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงข้อมูลการแบ่งการปกครองของจังหวัดกาญจนบุรี.....	32
2	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของหมู่บ้านในแต่ละอำเภอ ในจังหวัด กาญจนบุรี	44
3	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	45
4	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการ ใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรม.....	52
5	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการ ใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรมของผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้าน.....	59
6	แสดงค่าร้อยละของความต้องการใช้สื่อเผยแพร่วัฒนธรรมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เผยแพร่วัฒนธรรม.....	66
7	แสดงค่าร้อยละของความต้องการใช้สื่อเผยแพร่วัฒนธรรมที่ผู้นำท้องถิ่นในระดับ ตำบลและหมู่บ้านผู้ตอบแบบสอบถาม.....	71
8	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการ ใช้สื่อเผยแพร่วัฒนธรรมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรม.....	75
9	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา การใช้สื่อเผยแพร่วัฒนธรรมของผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้าน.....	79

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

- 1 โครงสร้างเครือข่ายการค้าเงินวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค.....37